

Identification of human security indicators affecting the development of Makran beaches using the Delphi technique (Case study of the Jask port)

Sirwan Salimi¹, Ghasem Abbasian Fard², Javad Dadashzadeh³, Ali Bahrami⁴

Abstract

Purpose

This study was conducted to identify human security indicators affecting the development of Makran beaches (case study of Jask port).

Method

A descriptive-analytical approach and survey method are used in the current research as a means to accomplish its objectives. Also initial indicators are extracted after reading the library's articles and resources. And Delphi has been used to obtain the final indicators. The approach will be performed by experts who have been working in Jask for at least the past 10 years. In two rounds, experts have been asked to complete a questionnaire in the form of a Likert scale in each round. On the other hand, the internal correlation was examined through Cronbach's alpha and was found to be 0.95 and 0.97, respectively, indicating an excellent correlation.

Finding

The study identified a number of human security factors that influence the development of Makran beaches. However, research shows that indicators of supplying basic needs, primary health care, trafficking, population growth or decline, crime, and internal migration play the greatest role in contributing to the development of the southern coast.

Conclusion

Study results include the factors of human security affecting the development of the southern coasts, which ultimately identified 6 determining indicators out of the 20 considered at the beginning.

Keywords: Human Security Indicators, Makran Beaches Development, Delphi Technique, The Jask Port.

1. Master, Urban Design, Tabriz University of Islamic Arts, Tabriz, Iran. Corresponding

Author: Email: sirwan95.salimi@gmail.com

2. Master, Political Geography, Shahid Beheshti University, Tehran, Iran.

3. PhD, Management, Higher National Defense University, Tehran, Iran.

4. Master, Political Geography, Kharazmi University, Tehran, Iran.

Received: December 29, 2021; Accepted: May 15, 2021

Journal of maritime management science studies, 2021, vol. 2, No. 8 pp. 49-67

Doi: <https://doi.org/10.22034/MMR.2022.316499.1074>

Article Type: Research-based Published by Faculty of Management and Marine Commissary

شناسایی شاخص‌های امنیت انسانی موثر بر توسعه سواحل مکران با استفاده از تکنیک دلفی (مطالعه موردی بندر جاسک)

سیروان سلیمی^۱، قاسم عباسیان فرد^۲، جواد داداش‌زاده^۳، علی بهرامی^۴

چکیده

هدف: هدف از پژوهش حاضر شناسایی شاخص‌های امنیتی انسانی موثر بر توسعه سواحل مکران با استفاده از تکنیک دلفی (مطالعه موردی بندر جاسک) بوده است.

روش: پژوهش حاضر از نظر هدف کاربردی بوده و از نظر روش توصیفی تحلیلی و به صورت پیمایشی انجام شده است. شاخص‌های اولیه پس از مطالعه مقالات و منابع کتابخانه‌ای استخراج شده است. برای دستیابی به شاخص‌های نهایی از روش دلفی استفاده شده است. کارشناسان خبره برای اجرای روش از بین کسانی که حداقل در طول ۱۰ سال گذشته در جریان تغییرات صورت گرفته در شهر جاسک بوده‌اند، انتخاب شده‌اند. به این ترتیب، روش در دو دور متوالی اجرا شده است که در هر دور، پرسشنامه‌ای به صورت طیف لیکرت در اختیار افراد خبره قرار گرفته است. از سوی دیگر، میزان همبستگی درونی پرسشنامه از طریق بررسی آلفای کرونباخ مورد بررسی قرار گرفت که به ترتیب مقادیر ۰/۹۵ و ۰/۹۷ بدست آمد، این میزان نشانگر همبستگی درونی عالی می‌باشد.

یافته‌ها: در پژوهش مجموعه‌ای از عوامل امنیت انسانی موثر بر توسعه سواحل مکران شناسایی شده است. یافته‌های پژوهش نشان می‌دهد که شاخص‌های تامین نیازهای اساسی، مراقبت‌های اولیه بهداشتی، قاچاق، رشد یا کاهش جمعیت، وقوع جرم و مهاجرت‌های داخلی به ترتیب بیشترین نقش را به لحاظ امنیتی بر توسعه سواحل جنوبی دارند.

نتایج: نتایج پژوهش شامل عوامل شناسایی شده امنیت انسانی موثر بر توسعه سواحل جنوبی است که در نهایت ۶ شاخص تعیین‌کننده از بین ۲۰ شاخص اولیه شناسایی شد.

کلمات کلیدی: امنیت انسانی، توسعه سواحل مکران، تکنیک دلفی، بندر جاسک.

استناد: سلیمی، سیروان، عباسیان فرد، قاسم. داداش‌زاده، جواد. بهرامی، علی. (۱۴۰۱). شناسایی شاخص‌های امنیتی موثر بر توسعه سواحل مکران با استفاده از تکنیک دلفی (مطالعه موردی بندر جاسک). مدیریت علوم دریایی، ۴۹-۶۷.

۱. کارشناسی ارشد، طراحی شهری، دانشگاه هنر اسلامی تبریز، تبریز، ایران. نویسنده مسئول، ایمیل: sirwan95.salimi@gmail.com

۲. کارشناسی ارشد، جغرافیای سیاسی، دانشگاه شهید بهشتی، تهران، ایران.

۳. دکترای مدیریت، دانشکده مدیریت، دانشگاه عالی دفاع ملی، تهران، ایران.

۴. کارشناسی ارشد، جغرافیای سیاسی، دانشگاه خوارزمی، تهران، ایران.

نوع مقاله: علمی و پژوهشی ناشر: دانشکده مدیریت و کمیسر دریایی دانشگاه علوم دریایی امام خمینی (ره)

Doi: <https://doi.org/10.22034/MMR.2022.316499.1074>

تاریخ دریافت مقاله: ۱۴۰۰/۱۱/۱۲ تاریخ پذیرش مقاله: ۱۴۰۱/۰۵/۰۱

مقدمه

توسعه، که به معنای پیشرفت در رفاه انسان است، قبلاً با رشد اقتصادی برابری می‌کرد، اما اکنون به طور گسترده پذیرفته شده است که این شاخص بسیار ناکارآمد است. متوسط درآمد سرانه یکی از ابزارهای مهم برای دستیابی به چنین رشدی است اما تنها شاخص آن نیست. این شاخص نه تنها توزیع درآمد بین خانوارها را نشان نمی‌دهد، بلکه ممکن است نشانگر خوبی برای بسیاری از جنبه‌های مهم رفاه انسان مانند سلامت، آموزش یا امنیت افراد نباشد (استوارت^۱، ۲۰۰۴). برای بسیاری از مردم، دنیای امروز مکانی ناامن و مملو از تهدیدات در بسیاری از جبهه‌ها است. بحران‌های طولانی‌مدت، درگیری‌های خشونت‌آمیز، بلایای طبیعی، فقر مداوم، بیماری‌های همه‌گیر و رکود اقتصادی مشکلاتی را تحمیل می‌کنند و چشم‌انداز صلح، ثبات و توسعه پایدار را تضعیف می‌کنند. چنین بحران‌هایی پیچیده هستند و اشکال متعددی از ناامنی انسانی را به دنبال دارند. وقتی با هم همپوشانی داشته باشند، می‌توانند به طور تصاعدی رشد کنند، به تمام جنبه‌های زندگی مردم سرایت کنند، کل جوامع را ویران کنند و از مرزهای ملی عبور کنند (صندوق اعتبار سازمان ملل متحد، ۲۰۱۷). برای تقریباً دو دهه، محیط‌های دانشگاهی و تخصصی تعریف گسترده‌ای از امنیت ارائه کرده‌اند، تعریفی که از دیدگاه سنتی و دولت‌محور که بر مسائل نظامی متمرکز است، متمایز است. این تعریف مسائل امنیتی غیر سنتی را در بر می‌گیرد شامل دولت‌ها و اقتصادهای ضعیف، درگیری‌های حل نشده، فقر فزاینده، مهاجرت، جرایم، قاچاق مواد مخدر، و فساد، و همچنین تروریسم، امنیت انرژی، تسلیحات شیمیایی و بیولوژیکی، امنیت دریایی، جرایم سایبری، تخریب محیط زیست، سلامت (همه‌گیری)، و امنیت غذایی - همه این‌ها اشکالی از درگیری‌های کم‌شدت و شکست در حکمرانی را نشان می‌دهند (لاروئل و پیروس^۲، ۲۰۱۲).

پژوهش‌های این حوزه، از مطالعه عناصر مجزا و خاص مطالعات امنیتی فراتر رفته است تا درک نظری بهتری از تعامل پیچیده بین مسائل امنیتی ارائه دهد. چالش‌های امنیت انسانی در واقع به هم پیوسته هستند و راه‌حل‌های یکجانبه را به چالش می‌کشند و نیاز به پاسخ‌های جامع - سیاسی، اقتصادی و اجتماعی دارند. در نتیجه، نمی‌توان آنها را به طور جداگانه مورد مطالعه قرار داد، و نه به صورت جداگانه حل کرد. نیاز به تغییر رویکرد دولت محور به رویکرد مردم محور هنوز مورد بحث است به صورتی که اهمیت عوامل انسانی در واقع مورد توجه قرار گیرد (لاروئل و پیروس، ۲۰۱۲). ضرورت تجدید نظر در زمینه پارادایم‌های توسعه و در اولویت قرار دادن نگرشی انسان محور از توسعه با جدیت هر چه بیشتر پیگیری شد. در طول زمان به طور پیوسته مفهوم توسعه به امنیت مرتبط شده است تا جایی که در میانه دهه ۱۹۹۰ میلادی، امنیت انسانی به عنوان زیربنای توسعه مطرح شد اگرچه امنیت انسانی به نوعی معطوف به امنیت فراتر از رهیافت واقع‌گرایی است، اما باید گفت این رهیافت با آنکه به امنیت مردم محور توجه کرده، امنیت دولت‌محور را نیز نمی‌تواند نادیده بگیرد. هدف امنیت انسانی محافظت از هسته حیاتی همه آدمیان در مقابل تهدیدات شایع و گسترده است؛ به گونه‌ای که با کمال و تعالی بلندمدت بشری سازگار باشد. براساس این تعریف، امنیت انسانی قصد حراست از انسان‌ها را دارد؛ یعنی تهدید محور نیست. همچنین امنیت انسانی مشوق حراست و مراقبت نهادینه، پاسخگو پیشگیرانه است (قاسمی، ۱۳۸۵). در مجموع، کاربرد امنیت انسانی پاسخ‌های جامعی را که به علل و پیامدهای چند بعدی چالش‌های پیچیده می‌پردازد، به پیش می‌برد. به این ترتیب، خواستار اقدامات یکپارچه در میان شبکه‌ای از ذینفعان برای اطمینان از پاسخ‌های پایدار به سخت‌ترین کمبودها در صلح و توسعه است (صندوق اعتبار سازمان ملل متحد، ۲۰۱۷).

ایران با داشتن ۵۸۰۰ کیلومتر نوار ساحلی جنوبی و شمالی (۴۰ درصد مرزهای کشور)، کشوری دریایی محسوب می‌شود؛ ولی در میزان استفاده از این نعمت خدادادی چندان موفق نبوده است. بیشترین فعالیت در عرصه سواحل کشور، مربوط به محدوده‌های شهری و روستایی و تأسیسات بندری و نظامی است که همه اینها حدود ۵ درصد از ظرفیت سواحل کشور را به خود اختصاص داده‌اند و حدود ۹۵ درصد از این ظرفیت مورد توجه قرار نگرفته است (مرکز پژوهش‌های مجلس، ۱۴۰۰). این درحالی است که امروزه تقریباً سه میلیارد نفر در محدوده ۲۰۰ کیلومتری از نوار ساحلی زندگی می‌کنند و بیشتر از ۴۰ درصد از جمعیت جهان در محدوده ۱۰۰ کیلومتری سواحل زندگی می‌کنند. نواحی ساحلی به صورت تاریخی مردم را به دلیل داشتن منابع غنی به ویژه منابع لازم برای ادامه حیات، دلایل سوق الجیشی، همچنین دسترسی به تجارت و حمل و نقل دریایی جذب می‌کردند. به علاوه، بهره برداری و توسعه نواحی ساحلی به صورت چشمگیری افزایش یافته است (هیبیتا^۳، ۲۰۱۸). در مقابل سواحل جنوبی کشور به ویژه استان هرمزگان در بررسی‌های سطوح توسعه بر مبنای شاخص‌های اقتصادی، بهداشتی، آموزشی، ورزشی، کشاورزی و ... به عنوان مناطق محروم و کمتر توسعه یافته کشوری شناخته شده است (موسوی و صدیقی ۱۳۹۳؛ فتح‌اللهی، کفیلی و تقی‌زادگان؛ اطاعت و شجاعی نسب، ۱۳۹۲). همچنین آسیب شناسی طرح‌های توسعه‌ای نشان می‌دهد که روند متمرکز و برنامه ریزی بالا به پایین و مشارکت پایین مردم در مراحل تهیه طرح منجر به ناکارآمدی در تحقق اهداف تعیین شده دارد (پوراحمد، حاتمی نژاد و حسینی، ۱۳۸۵). بنابراین، شکاف بین وضع موجود و اهداف تعیین شده در سواحل جنوبی کشور نیازمند شناسایی و تحلیل شاخص‌های موثر بر توسعه این نواحی است.

پژوهش حاضر، با رویکرد از پایین به بالا و از دیدگاه امنیت انسانی به دنبال شناسایی شاخص‌های موثر بر توسعه این نواحی به ویژه جاسک بوده است. شهر جاسک به‌عنوان مرکز شهرستان جاسک و بخش مرکزی از این شهرستان، در پهنه شرقی استان هرمزگان قرار داشته و در واقع مهم‌ترین سکونت‌گاه این پهنه از استان به‌شمار می‌رود. مزیت‌های نسبی نظیر موقعیت جغرافیایی و دسترسی به آب‌های آزاد، هم‌جواری با یکی از مهم‌ترین آبراه‌های جهان در ترانزیت نفت و کالاهای غیر نفتی همگی این بندر را از دیرباز به‌عنوان گره‌ای حایز اهمیت به‌لحاظ مبادلات تجاری و روابط ژئوپلتیک در منطقه و در برهه‌هایی از زمان در حوزه‌های فرمانطقه‌ای رخنمون ساخته است (سازمان مسکن و شهرسازی استان هرمزگان ۱۳۸۶) بنابراین با توجه به جایگاه ویژه این بندر و کم برخوردار بودن آن از امکانات مناسب و مشکلات مرتبط به امنیت انسانی ضروری است که این زاویه به این موضوع نگاه شود.

پیشینه پژوهش

پیشینه تجربی پژوهش

رضائی، واثق، خادم دقیق و چهارم‌حالی (۱۳۹۶)، امنیت انسانی-شهری را در استان خراسان جنوبی با استفاده از سیستم اطلاعات جغرافیایی بررسی کرده‌اند. آن‌های بر مبنای این فرض که شهرها به عنوان مکانی برای توسعه و تکامل انسان باید محیطی امن، سالم و پایدار را برای تمامی گروه‌ها با شباهت و تفاوت‌هایشان را فراهم کرد، مسئله‌ی امنیت انسانی در استان خراسان جنوبی بررسی کرده‌اند. در این پژوهش در ابتدا شاخص‌های امنیت انسانی-شهری را از منابع کتابخانه‌ای استخراج کرده‌اند. این شاخص‌های شامل کم و کیف جمعیت، اشتغال، قوم‌گرایی، مرزی بودن، سطح توسعه پایین، کویری بودن، کوهستانی بودن، وسعت زیاد در کنار جمعیت پایین، قاچاق و شرایط امنیتی حاکم بر کشور افغانستان بوده است. با ارائه پرسشنامه به ۱۷۸ نفر مشخص شده است که در بحث امنیت انسانی در این استان مهم‌ترین این عوامل به ترتیب وجود محرومیت اقتصادی و فقر تولید،

توسعه نامتوازن، میزان اشتغال، اتباع بیگانه و مهاجران خارجی و زیادبودن ارتباطات برون مرزی است و در بحث امنیت شهری، شاخص‌های مربوط به امنیت انسانی به علاوه توپوگرافی این ناحیه مهم قلمداد شده است.

رهامی (۱۳۹۶)، در مقاله امنیت انسانی و سرمایه‌ی اجتماعی با بیان اینکه ظهور مفاهیم مربوط به امنیت انسانی در حوزه توسعه و سرمایه‌ی اجتماعی در حوزه جامعه‌شناسی به صورت همزمان منجر به تاثیرگذاری بر رفتار کنشگران در جامعه شد به بررسی متقابل آثار و تهدیدهای امنیت انسانی و سرمایه‌های اجتماعی در هفت بعد همبستگی و امنیت اجتماعی، سلامت روانی و امنیت فردی، محیط زیست، مشارکت و امنیت سیاسی، جرم و حمایت‌های کیفی و اعتماد و حس امنیت پرداخته است. او این آثار را در همه‌ی این معیارها متقابل می‌داند.

علی‌پور، هاشمی و حسینی (۱۳۹۵)، امنیت انسانی شهری را در استان خراسان جنوبی با استفاده از سیستم اطلاعات جغرافیایی (GIS) بررسی کرده‌اند. آن‌ها بر مبنای این فرض که شهرها به عنوان مکانی برای توسعه و تکامل انسان باید محیطی امن، سالم و پایدار را برای تمامی گروه‌ها با شباهت و تفاوت‌هایشان را فراهم کرد، مسئله‌ی امنیت انسانی در استان خراسان جنوبی بررسی کرده‌اند. در این پژوهش در ابتدا شاخص‌های امنیت انسانی-شهری را از منابع کتابخانه‌ای استخراج کرده‌اند. این شاخص‌های شامل کم و کیف جمعیت، اشتغال، قوم‌گرایی، مرزی بودن، سطح توسعه پایین، کویری بودن، کوهستانی بودن، وسعت زیاد در کنار جمعیت پایین، قاچاق و شرایط امنیتی حاکم بر کشور افغانستان بوده است. با ارائه پرسشنامه به ۱۷۸ نفر مشخص شده است که در بحث امنیت انسانی در این استان مهم‌ترین این عوامل به ترتیب وجود محرومیت اقتصادی و فقر تولید، توسعه نامتوازن، میزان اشتغال، اتباع بیگانه و مهاجران خارجی و زیادبودن ارتباطات برون مرزی است و در بحث امنیت شهری، شاخص‌های مربوط به امنیت انسانی به علاوه توپوگرافی این ناحیه مهم قلمداد شده است.

یزدان‌پناه و محمدی (۱۳۹۶) در مقاله مفهوم امنیت انسانی و رابطه آن با امنیت ملی به تبیین این مفاهیم و بیان شباهت‌ها و تفاوت‌ها آن پرداخته‌اند. آن‌ها نیاز به هماهنگی و همکاری در حوزه امنیت میان پژوهشگران و سیاستمداران برای رفع تهدیدات انسانی لازم می‌دانند.

نجات (۱۳۹۴)، به بررسی عوامل امنیت انسانی و اجتماعی و به ویژه تاثیرات ناشی از توسعه سریع و صنعتی شدن در عسلویه را به واسطه اینکه در بازه کوتاه مدت و به دلیل منابع سرشار نفت و گاز آن بر ویژگی‌های اجتماعی مردم این شهر بررسی کرده است. او ابعاد مختلف در حوزه امنیت انسانی مشخص نموده و آثار هر تغییرات صورت گرفته را در این حوزه بررسی کرده است و در نهایت بیان می‌کند که توسعه میدان پارس جنوبی که نقش ویژه‌ای در توسعه رشد اقتصادی کشور داشته است، آثار منفی اجتماعی، فرهنگی، زیست محیطی و ... فراوانی به همراه داشته است زیرا برنامه‌ریزی و سامان‌دهی متغیرهای اقتصادی و صنعتی منطقه بدون توجه به متغیرهای فرهنگی و اجتماعی بوده است.

نظری و سازمند (۱۳۸۹)، به بررسی مفهوم امنیت انسانی در ادبیات توسعه پرداخته‌اند. آن‌ها امنیت انسانی را چارچوبی مناسب و یاری‌دهنده برای ارائه تعریفی مناسب از توسعه منطبق بر ارزش‌های اسلامی-ایرانی می‌دانند. چرخش مفهومی که امنیت را به سمت الگوهایی که دولت‌ها را موظف به تأمین منافع شهروندان خود می‌نماید و را عامل مهمی در این زمینه بیان می‌کنند.

قاسمی (۱۳۸۵)، توسعه پایدار و امنیت انسانی را به عنوان پارادایمی که هر دو بر ستون‌های مشترکی از جامعه، اقتصاد و محیط زیست هستند دارای شباهت می‌بیند و در نهایت بیان می‌کند که می‌توان پارادایمی با عنوان امنیت انسانی پایدار ارائه کرد. به گفته او تحقیقات در این دو زمینه را به صورت جدا از هم و در شاخه‌های متفاوت انجام می‌شود. او شاخص‌های مطرح شده در

حوزه امنیت انسانی و توسعه پایدار را از منابع کتابخانه‌ای استخراج کرده و به دلیل نقدهایی که به هر دو حوزه وارد شده است ادغام و ترکیب این دو را در جهت دستیابی به تامین حقوق نسل‌های موجود و آتی و برقراری عدالت بین آن‌ها موثر می‌داند. نجات‌پور و یزدان‌پناه (۱۳۹۷) در مقاله مفهوم امنیت انسانی و رابطه آن با امنیت ملی به تبیین این مفاهیم و بیان شباهت‌ها و تفاوت‌ها آن پرداخته‌اند. آن‌ها نیاز به هماهنگی و همکاری در حوزه امنیت میان پژوهشگران و سیاستمداران برای رفع تهدیدات انسانی لازم می‌دانند.

پیشینه نظری پژوهش

امینت انسانی و توسعه

بی‌تردید هیچ عنصری برای پیشرفت، توسعه و تکامل جامعه مهم‌تر از عنصر امنیت و تأمین آرامش در جامعه نیست و توسعه، خلاقیت و تحرک اجتماعی اثربخش، بدون امنیت اجتماعی امکان‌پذیر نخواهد بود (کریمایی، مرادان، عباسی، ۱۳۸۹). تعریف امنیت و دامنه آن، از یک سو پیوندی مستقیم با ذهنیت و درک نخبگان و مردم از آسیب‌پذیری و تهدید دارد و از سوی دیگر، از پیش فرض‌های آنان در مقوله‌هایی مانند منافع ملی، مصالح ملی، قدرت ملی و مانند آن تأثیر می‌پذیرد (تاجیک، ۱۳۸۱)؛ از این رو، در بررسی مفهوم امنیت، همواره باید به نسبی بودن آن توجه داشت. در واقع امنیت، تابعی از دو متغیر فرصت و مؤلفه دیگری به نام تهدید است. دو متغیر یادشده همواره با یکدیگر محاسبه می‌شوند. در این میان، باید تهدیدها را زیان‌های امنیتی دانست؛ درحالی که فرصت‌ها، سودمندی کشورها در روند تعامل بین‌المللی به شمار می‌روند (متقی، ۱۳۸۳). «برژینسکی» معتقد است باید امنیت را در هر زمان و طبق مشخصات همان عصر بررسی کرد. به اعتقاد وی، تحول در چهار حوزه سیاسی، اقتصادی، اجتماعی و نظامی، سبب متحول‌شدن نظام بین‌الملل به ویژه در بعد امنیتی آن در دنیای معاصر شده است (یزدانی و خدابخنده، ۱۳۹۰). یکی از مسائل بسیار مهم در حوزه علوم انسانی و اجتماعی در قرن بیست و یکم، موضوع توسعه است. مفهوم توسعه در کانون نظام معنایی قرار دارد که از قدرت شگفت‌انگیزی برخوردار است. در نظام فکری نوین هیچ مفهوم دیگری این قدر روی اندیشه و رفتار افراد تأثیر نگذاشته است. ادبیات توسعه یکی از مجادله برانگیزترین حوزه‌های فکری در دهه‌های گذشته بوده است و همچنان توانسته است پویایی خود را حفظ نماید. توسعه، پدیده جدیدی نیست بلکه با انسان زاده می‌شود و همراه با تکامل زندگی اجتماعی انسان رشد کرده و هرگز از آن جدا نبوده است. از این رو باید تکامل و توسعه را در تعالی جامعه انسانی جستجو کرد و همراه با این تعالی ابعاد جدیدی برای آن در نظر گرفت (ضرابی و تبریزی، ۱۳۹۰).

با وجود تعاریف و نظریات مختلف درخصوص چیستی و مفهوم توسعه، به نظر می‌رسد توسعه باید از لحاظ مفهومی همه‌جانبه باشد و مجموع نیازمندی‌ها و ابعاد مختلف زندگی انسان را مورد توجه قرار دهد. توسعه واقعی باید بتواند شرایط لازم را برای همه افراد جامعه، صرف‌نظر از موقعیت استقرار مکانی (دوری یا نزدیکی به مرکز) در همه ابعاد، در جهت پویایی و رشد تعالی مادی و معنوی آنان فراهم سازد. هر چند توسعه فرایندی است که دارای ابعاد و اهداف گوناگون و مستقیماً تابع ارزش‌ها و اعتقادات هر جامعه می‌باشد، اما هیچ الگوی عمومی و جهان‌شمولی برای آن وجود ندارد. این تغییر و تحول برای انسان و بخاطر انسان است؛ توسعه خود هدف نیست، بلکه ابزاری است تا انسان را متناسب با مکانی که در آن زیست می‌کند به جایگاه و موقعیت شایسته برساند. هدف از توسعه ایجاد زندگی پر ثمره‌ای است که توسط فرهنگ تعریف می‌شود (قادری، حاجت، عبدی، جلیلی و باقری، ۱۳۸۹). در میانه دهه ۱۹۹۰ میلادی، امنیت انسانی به عنوان زیربنای توسعه مطرح شد که در رویکردهای پیشین چندان محل توجه نبود (قاسمی، ۱۳۸۵).

دو مفهوم یا پارادایم امنیت انسانی و توسعه پایدار، از اوایل دهه ۱۹۹۰ و پس از ختم جنگ سرد با توجه به کاستیها و اشکالات رویکرد دولت محور امنیت و توسعه لجام گسیخته مطرح شدند. هر دو عمدتاً بر رشد هماهنگ و همگام سه ستون اجتماع، اقتصاد و محیط زیست تأکید دارند و هر دو دارای نقاط اشتراک و توصیه های مشابه ند.

امنیت انسانی معمولاً به عنوان اولویت دادن به امنیت مردم، به ویژه رفاه، ایمنی و رفاه آنها به جای امنیت دولت‌ها شناخته می‌شود. طرفداران امنیت انسانی استدلال می‌کنند که برای مثال فقر، جابجایی جمعیت، گرسنگی، بیماری، تخریب محیط زیست و محرومیت اجتماعی، همگی مستقیماً بر امنیت انسان و در نتیجه امنیت جهانی تأثیر می‌گذارند. از این رو این شناخت که توسعه، صلح و امنیت و حقوق بشر به هم پیوسته‌اند و متقابلاً تقویت می‌شوند، در مفهوم امنیت انسانی گنجانده شده است. محدوده تعریفی امنیت انسانی همچنان موضوع بحث بین رویکردهای به اصطلاح محدود و گسترده به امنیت انسانی است که گویی این دو قابل تفکیک هستند. همانطور که مشخص است امنیت انسانی ابعاد و شاخص های مختلفی را در می‌گیرد به صورتی که اتفاق نظر کامل بر روی این شاخص‌ها وجود ندارد به این ترتیب می‌توان با مقایسه پژوهش‌های این حوزه به وجه شباهت و تفاوت‌ها را بین این شاخص‌ها دست یافت (جدول ۱).

جدول (۱): مقایسه تعاریف و شاخص‌های امنیت انسانی

نام	مورد مراجعه	عامل مهم	ماهیت تهدید
Kofi Annan	شخص	توسعه اقتصادی، عدالت اجتماعی، حفاظت محیط، دمکرات سازی، خلع سلاح، و احترام به حقوق بشر و نقش قانون	خشونت داخلی، سلاح هسته‌ای، کشتار جمعی، سرکوب، نقض فاحش حقوق بشر، مقیاس وسیع جابجایی غیرنظامیان، تروریسم بین المللی، همه گیری ایدز، قاچاق مواد مخدر و اسلحه و فاجعه زیست محیطی.
Sadako Ogata	شخص	۱. «مردم باید بدون تبعیض از کلیه حقوق و تکالیف اعم از حقوق انسانی، سیاسی، اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی که متعلق به یک دولت است برخوردار باشند». ۲. «شمول اجتماعی - یا دسترسی برابر به فرآیندهای سیاست گذاری سیاسی، اجتماعی و اقتصادی، و همچنین به از آنها منافع مساوی بگیرد». ۳. «استقرار حاکمیت قانون و استقلال نظام قضایی. هر فرد در یک جامعه باید این را داشته باشد حقوق و تعهدات یکسان و مشمول یک مجموعه قواعد باشد.	سیاسی نظامی اجتماعی اقتصادی محیطی مین‌های زمینی تکثیر سلاح‌های کوچک قاچاق مواد مخدر گسترش HIV
Ramesh Thakur	اجتماع	امنیت انسانی به کیفیت زندگی افراد یک جامعه اشاره دارد. عنصر اصلی از امنیت انسانی حقوق بشر است.	هر چیزی که «کیفیت زندگی» فرد را تنزل دهد. به عنوان مثال: فشارهای جمعیتی، کاهش دسترسی یا موجودی منابع.

نام	مورد مراجعه	عامل مهم	ماهیت تهدید
United Nations Development Programme (UN)	شخص	رهایی از ترس رهایی از نیاز	تهدیدها را می‌توان به ۷ اصلی گروه بندی کرد دسته بندی‌ها: اقتصادی: فقر، بی خانمانی غذا: گرسنگی سلامت: مراقبت‌های بهداشتی ناکافی، بیماری‌ها محیط زیست: تخریب، آلودگی، بلایای طبیعی شخصی: خشونت فیزیکی، جنایت، تصادفات رانندگی جامعه: ظلم و ستم توسط از هم پاشیدگی، تبعیض سیاسی: سرکوب، شکنجه، ناپدید شدن، نقض حقوق بشر
UN Deputy Secretary-General Louise Frech	شخص	«...غذای کافی برای خانواده؛ سرپناه مناسب؛ سلامتی خوب؛ مدرسه برای کودکان؛ محافظت در برابر خشونت چه توسط انسان و چه توسط طبیعت؛ و دولتی که به شهروندان خود ظلم نمی‌کند، اما با رضایت آنها حکومت می‌کند.»	فقر، بیماری، خشونت، سیاسی ظلم کردن
Hans Van Ginkel and Edward Newma	شخص	رهایی از «تهدیدهای فراگیر برای حقوق مردم، امنیت آنها یا زندگی آن‌ه»	قاچاق اسلحه سبک، شکاف درآمدی بین کشورهای غنی و فقیر، درگیری داخلی، شکست دولت، جنایات فراملی، گسترش سلاح‌های کشتار جمعی، اختلافات مذهبی و قومی، تخریب محیط زیست، رشد جمعیت، درگیری و مهاجرت قومی، سرکوب دولتی، استفاده گسترده از مین‌های زمینی ضد نفر، کودک آزاری، توسعه نیافتگی اقتصادی، و سیستم تجارت بین المللی بی ثبات و حمایتی، جنایات خشونت آمیز، تجارت مواد مخدر و غیره
Human Security Network	شخص	رهایی از تهدیدات فراگیر برای ایمنی و حقوق بشر.	به تهدیدات غیر سنتی امنیت مردم مربوط به عوامل اقتصادی، غذایی، بهداشتی و محیطی و همچنین موضوعاتی مانند مواد مخدر، تروریسم، جنایات سازمان یافته، مین‌های زمینی و خشونت‌های جنسیتی می‌پردازد.
Japanese of government	شخص	کرامت انسانی شامل رهایی از ترس و رهایی از نیاز است. این دو مقدار برابر در نظر گرفته می‌شوند.	کلیه تهدیدات نسبت به جان، معیشت و کرامت انسان شامل فقر، تخریب محیط زیست، مواد مخدر غیرقانونی، جرایم سازمان یافته فراملی، بیماری‌های عفونی مانند اچ آی وی/ایدز، خروج پناهندگان و زمین‌های ضد پرسنل
Kanti Bajpai	فردی شخصی	ایمنی و آزادی فردی	خشونت مستقیم: مرگ خشونت‌آمیز، مواد مخدر، تبعیض و سلطه اختلافات بین‌المللی، بیشتر سلاح‌های مخرب

نام	مورد مراجعه	عامل مهم	ماهیت تهدید
			خشونت غیرمستقیم: محرومیت، بیماری، بلایای طبیعی و انسانی، توسعه نیافتگی، جابجایی جمعیت، تخریب محیط زیست
Lincoln Chen	شخصی	بقا، رفاه و آزادی انسان	فقر، جنگ، درگیری، سرکوب
David T. Graham and Nana K. Po	شخصی	به رسمیت شناختن، نیازهای اساسی، حفاظت، حقوق بشر	
Anne Hammerstad	شخصی	آزادی و کرامت	شرایط اجتماعی، سیاسی، محیطی و اقتصادی
Gary King and Christopher Murray		«تعداد سال‌های زندگی آینده که خارج از وضعیت «فقر عمومی» سپری شده است. رسیدن یا فراتر رفتن از آستانه‌های از پیش تعریف شده در هر یک از حوزه‌های مؤلفه رفاه. معیارهای رفاه: درآمد، بهداشت، آموزش، آزادی سیاسی، دموکراسی.»	نامنی انسانی می‌تواند از هر منبعی سرچشمه بگیرد که خطر باقی ماندن مردم یا وارد شدن به وضعیت فقر عمومی را افزایش دهد. سرکوب، فقر عمومی، جنایت، درگیری نظامی، انتقال غیر مسالمت آمیز قدرت دولتی، بیماری‌ها و سایر مشکلات بهداشت عمومی، بلایای حاد زیست محیطی، تغییرات تغییرات زیست محیطی بلند مدت، بحران‌های اقتصادی
Global Environmental Change and Human Security Project	شخصی اجتماع	اختیارات لازم برای پایان دادن، کاهش یا تعدیل کردن تهدیدات نسبت به حقوق انسانی، زیست محیطی و اجتماعی افراد ظرفیت و آزادی برای تمرین این گزینه‌های	فقر، نابرابری (اجتماعی، اقتصادی، محیطی، نهادی)، تعارض، امنیت فیزیکی، سلامت.
Astri Suhrke	اجتماعی	از کسانی که بیشتر آسیب پذیر هستند محافظت کنید.	جنگ، درگیری داخلی، فقر، گرسنگی، بلایای طبیعی

تفاوت عمده در تعاریف ارائه شده برای امنیت انسانی را می‌توان در اختصاص آن به شخص یا جامعه و همچنین عوامل متفاوتی که به عنوان ماهیت تهدید شناخته شده‌اند، دریافت (جدول ۱).

روش‌شناسی پژوهش

در این پژوهش امنیت به عاملی که در نتیجه آن شرایط برای توسعه فراهم می‌شود در نظر گرفته شده است مناسب‌ترین روش برای تعیین شاخص‌های نهایی روشی است که بتواند اجماع نظری بر روی آن‌ها ایجاد کند. به این منظور از بین روش‌های موجود در این حوزه، روش دلفی انتخاب شده است. پژوهش حاضر، از نظر هدف کاربردی و از جهت ماهیت و روش توصیفی-پیمایشی است. جامعه آماری پژوهش، خبرگان متشکل از مدیران و کارشناسی و فعالان حوزه شهری، فرهنگی و گردشگری در شهر جاسک می‌باشد، که با استفاده از روش نمونه‌گیری گلوله برفی تعداد ۱۵ نفر و با اصل کفایت نظری و حضور در این شهر در طول ۱۰ گذشته به صورتی که در جریان تحولات صورت در جاسک گرفته بوده‌اند، انتخاب شده است. به علاوه ابزار گردآوری

اطلاعات پرسشنامه مبتنی بر طیف لیکرت است. به این ترتیب، پژوهش بر مبنای روش دلفی و در دو دور پیش برده شد که در هر گام میزان همبستگی درونی از طریق بررسی آلفای کرونباخ مورد بررسی قرار گرفت که به ترتیب مقادیر ۰/۹۵ و ۰/۹۷ بدست آمد این میزان نشانگر همبستگی درونی عالی می‌باشد. همچنین تحلیل پرسشنامه با استفاده از افزونه SAS در محیط اکسل انجام شده است.

یافته‌های پژوهش

دستیابی به شاخص‌های نهایی بر مبنای روش دلفی در دو گام انجام شده است. در گام اول لیستی از شاخص‌های موثر بر مفهوم امنیت انسانی شامل ۲۰ مورد در اختیار مصاحبه شونده‌گان قرار گرفت که در نتیجه آن ۱۴ شاخص که میانگینی بالاتر از حد متوسط داشته‌اند برای گام دوم انتخاب شده است.

نتایج دور اول دلفی

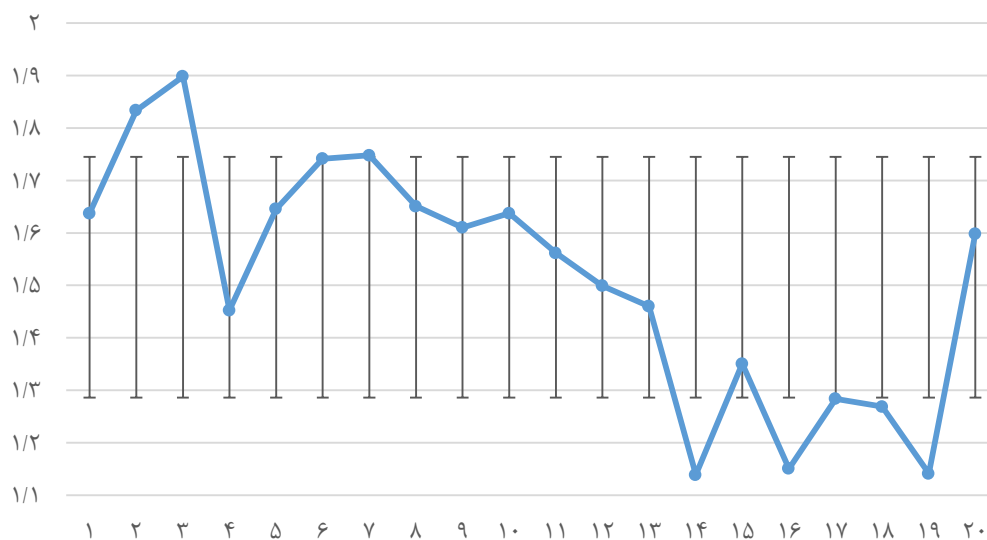
لیستی شامل ۲۰ شاخص موثر بر امنیت انسانی که با استفاده از بررسی پژوهش‌های این حوزه، تهیه شده است. شاخص‌های مطرح شده با رویکردی عمومی به موضوع امنیت انسانی انتخاب شده است به این ترتیب لازم است که در این گام با استفاده از آگاهی و خبرگی مصاحبه شونده‌گان از شهر جاسک شاخص‌های که موضوعیت بیشتری در جاسک دارد انتخاب شود به این منظور لیست با مطرح کردن پرسشی به این صورت که از نظر شما کدام یک از شاخص‌های ذیل بیشترین تاثیر را بر روی امکان زندگی در شهرستان جاسک داشته است، به افراد ارائه شده است. همچنین از آن‌ها خواسته شده است که نظر خود را براساس طیف لیکرت شامل کاملاً موثر (عدد ۵) موثر (عدد ۴) خنثی (عدد ۳) بی تاثیر (عدد ۲) و کاملاً بی تاثیر (عدد ۱) عنوان کنند.

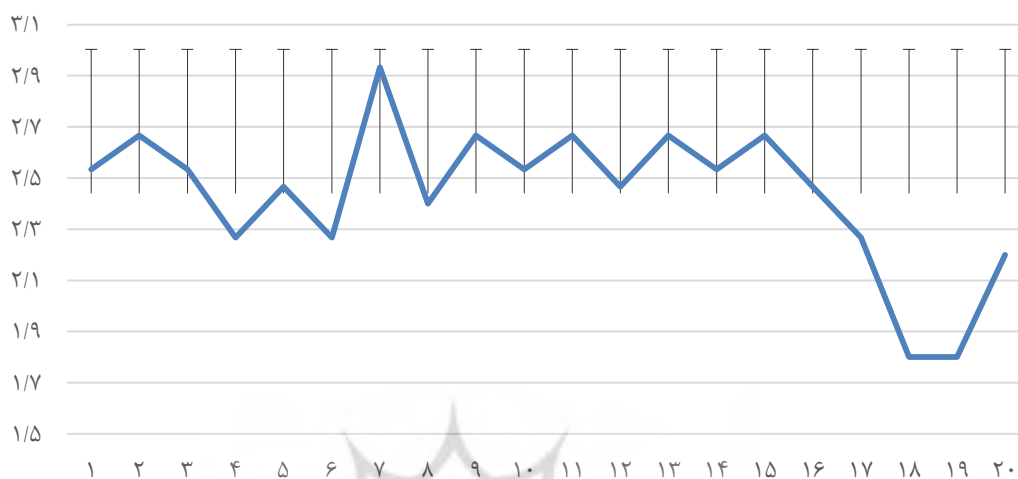
جدول (۲): لیست اولیه شاخص‌های امنیت انسانی و موثر بر توسعه

ردیف	شاخص	میانگین ن	انحراف معیار
۱	تورم	۲/۵۳	۱/۶۴
۲	قاچاق (مواد مخدر، کالا و...)	۲/۶۷	۱/۸۳
۳	بیکاری	۲/۵۳	۱/۹۰
۴	سطح پایین تولید ناخالص ملی سرانه	۲/۲۷	۱/۴۵
۵	مراقبت‌های اولیه بهداشتی	۲/۴۷	۱/۶۵
۶	سوء استفاده از زنان و کودکان	۲/۴۷	۱/۷۴
۷	نیازهای اساسی مانند آب آشامیدنی سالم	۲/۹۳	۱/۷۵

۱/۶۵	۲/۴۰	فقر	۸
۱/۶۱	۲/۶۷	رشد یا کاهش جمعیت	۹
۱/۶۴	۲/۵۳	فرسایش محیطی در سطوح محلی	۱۰
۱،۵۶	۲/۶۷	سطح پایین رشد اقتصادی	۱۱
۱،۵۰	۲/۴۷	بیماری‌های عفونی، قلبی عروقی سرطان	۱۲
۱،۴۶	۲/۶۷	از بین بردن نهادهای سیاسی و رسانه‌ای	۱۳
۱،۱۴	۲/۵۳	وقوع جرم	۱۴
۱/۳۵	۲/۶۷	مهاجرت‌های داخلی	۱۵
۱/۱۵	۲/۴۲	نابرابری	۱۶
۲/۲۸	۲/۲۷	فجایع طبیعی و ساخته دست بشر	۱۷
۱/۲۷	۱/۸۰	افزایش قوانین و رویه‌های تبعیض‌آمیز علیه اقلیت‌ها و زنان	۱۸
۱/۱۴	۱/۸۰	کشتن مقامات و عوامل دولتی	۱۹
۱/۶۰	۲/۲۰	مهاجرت‌های بین‌المللی	۲۰

هر کدام از شاخص‌های ارزیابی شده در پرسشنامه از نظر میانگین و انحراف معیار مورد بررسی قرار گرفت که نتایج آن در جدول فوق مشاهده می‌گردد. بر این اساس شاخص‌هایی با رویکرد اقتصادی شامل بیکاری، تورم، سطح پایین رشد اقتصادی به ترتیب امتیازهای ۲/۶۷، ۲/۵۳ و ۲/۴۷ به طور کلی مورد توجه بوده است. همچنین شاخص‌های مربوط به بعد سلامت نیز با میانگینی شامل ۲/۶۷ برای مراقبت‌های اولیه و همچنین ۲/۵۳ برای سایر بیماری‌ها با این حال شاخص نیازهای اساسی مانند آب آشامیدنی سالم با میانگین ۲/۹۳ از نگاه مصاحبه‌شوندگان بیشترین تاثیر را بر امکان زندگی در این نواحی دارد.

شکل (۳): مقدار میانگین برای شاخص‌های ارزیابی شده در دور اول آزمون دلفی

انحراف معیار نشان‌دهنده پراکندگی داده می‌باشد که همانطور در شکل ۲ مشخص است بیشتر داده‌های در بازه $1/3$ تا $1/75$ قرار دارد. این معیار برای شاخص‌هایی که اختلاف نظر بیشتری بین پاسخ‌دهندگان بوده است مانند شاخص‌های ۱۴، ۱۶ و ۱۹ میزان بیشتری را نشان می‌دهد. به طور کلی میانگین شاخص‌های ارزیابی شده عدد $2/45$ می‌باشد که این عدد، مبنای استاندارد برای حذف شاخص‌هایی است که میزان کمتری را به دست آورده‌اند. با توجه به شکل ۳ تعداد این شاخص‌ها ۷ عدد می‌باشد که در دور دوم از لیست اصلی حذف شده‌اند.

بر این اساس امتیاز نهایی پاسخ‌های پرسشنامه ارائه شده $0/95$ است که این مقدار نشان‌دهنده ثبات درونی عالی می‌باشد. با این حال با توجه به نتایج دور اول و نمودار میانگین، پراکندگی میان امتیاز شاخص‌های مشاهده می‌شود که برای کاهش این میزان از پراکندگی لازم است که روش یک گام دیگر ادامه داشته باشد. به هر حال ۶ شاخص که میانگین کمتری از $2/45$ به دست آورده‌اند از لیست حذف می‌شود.

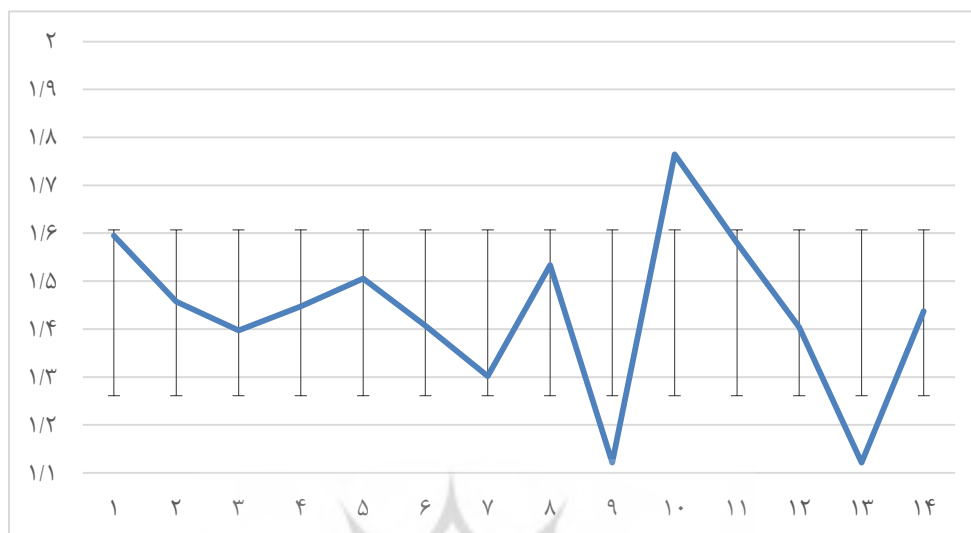
نتایج دور دوم دلفی

در این مرحله نتایج دور پیشین به همراه پرسشنامه‌ای به همراه ۱۴ شاخص در اختیار مصاحبه‌شوندگان قرار گرفت. پرسش اساسی تاثیر نیروی دریایی از زمان استقرار آن، در سال ۱۳۸۸، بر شاخص‌های مطرح شده مورد پرسش قرار گرفت.

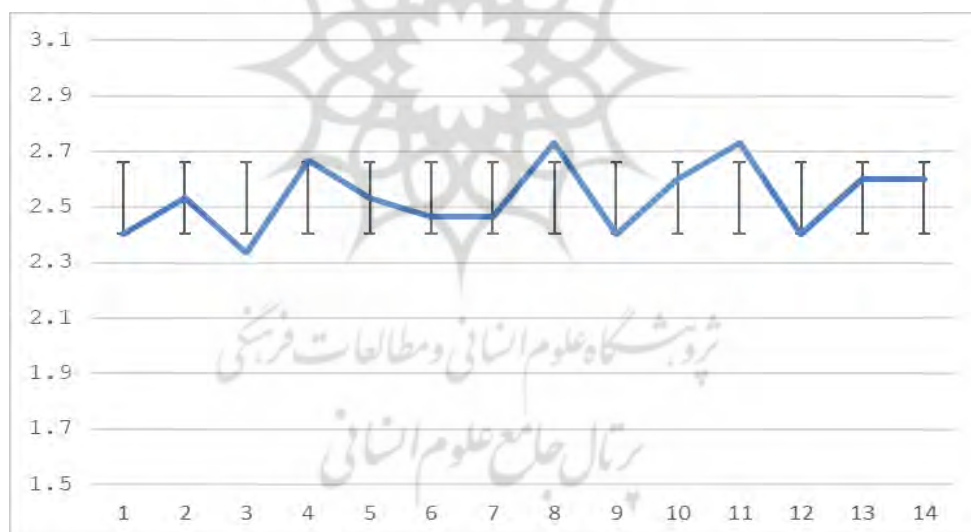
جدول (۳): نتایج شاخص‌های ارزیابی شده در دور دوم آزمون دلفی

ردیف	شاخص	میانگین	انحراف معیار
۱	نابرابری	۲/۴۰	۱/۵۹
۲	مهاجرت‌های داخلی	۲/۵۲	۱/۴۶
۳	از بین بردن نهادهای سیاسی و رسانه ای	۲/۳۳	۱/۴۰
۴	قاچاق (مواد مخدر، کالا و...)	۲/۶۷	۱/۴۵
۵	وقوع جرم	۲/۵۳	۱/۵۱
۶	فرسایش محیطی در سطوح محلی	۲/۴۷	۱/۴۱
۷	تورم	۲/۴۷	۱/۳۰
۸	نیازهای اساسی مانند آب آشامیدنی سالم	۲/۷۴	۱/۵۳
۹	سوء استفاده از زنان و کودکان	۲/۴۰	۱/۱۲
۱۰	رشد یا کاهش جمعیت	۲/۶۰	۱/۷۶
۱۱	مراقبت‌های اولیه بهداشتی	۲/۷۳	۱/۵۸
۱۲	سطح پایین رشد اقتصادی	۲/۴۰	۱/۴۰
۱۳	بیکاری	۲/۵۰	۱/۱۲
۱۴	بیماری‌های عفونی، قلبی عروقی سرطان	۲/۲۷	۱/۱۴

در این دور از دلفی سطوح نیازها و استحقاق‌های اساسی مانند آب آشامیدنی سالم، مراقبت‌های اولیه بهداشتی، قاچاق (مواد مخدر، کالا و...)، رشد یا کاهش جمعیت، وقوع جرم، مهاجرت‌های داخلی، به ترتیب بیشترین امتیاز را به دست آورده‌اند. مقدار آلفای کرونباخ در این مرحله ۰/۹۷ می‌باشد که نشانگر سطح عالی از همبستگی درونی در پرسشنامه می‌باشد. همچنین میزان پراکندگی و نوسان میانگین به ۰/۲ رسیده است که نسبت به دور قبل به میزان ۰/۲ بهبود پیدا کرده است به این ترتیب روش از پایایی کافی برخوردار بوده و شاخص‌های نهایی از بین شاخص‌هایی که مقدار بالاتر از میانگین یعنی ۲/۵۱ به دست آورده‌اند نهایی می‌شوند.

شکل (۴): مقدار انحراف معیار برای شاخص‌های ارزیابی شده در دور دوم آزمون دلفی

شکل (۵): مقدار میانگین برای شاخص‌های ارزیابی شده در دور دوم آزمون دلفی

با توجه به مقدار انحراف معیار در این دور از آزمون دلفی می‌توان گفت دامنه پراکندگی داده‌های به میزان ۰/۲ کاهش یافته است شکل ۴ همچنین میزان اختلاف بین میانگین پاسخ‌های افراد از ۰/۸ به ۰/۶ رسیده است که بیانگر این موضوع است اجماع مناسب در بین نظرات افراد این موارد وجود دارد (شکل ۵).

بحث و نتیجه گیری

هدف از تحقیق شناسایی شاخص‌های امنیتی موثر بر توسعه سواحل مکران با استفاده از تکنیک دلفی بوده است. در ابتدا با توجه به گستردگی مفاهیم امنیت، توسعه و برنامه‌ریزی به تبیین هر کدام از این موارد پرداخته شد، در مرحله بعد، متناسب با شرایط زمینه‌ای منطقه جاسک، تعریف هر مفهوم مورد استفاده قرار گرفت. به دنبال آن برای تعیین شاخص‌های نهایی از روش دلفی استفاده شد، این روش در جایی که با تعداد شاخص‌های زیادی سروکار داریم و همچنین نیازمند اجماع بر روی تعدادی از آن‌ها هستیم بسیار مفید است. به این ترتیب روش در دو دور پیگیری شد که در هر مرحله شاخص‌هایی که میانگینی پایین‌تر از حد متوسط به دست آورده بودند حذف شدند که در ابتدا ۶ شاخص از بین ۲۰ شاخص اولیه و ۸ شاخص از بین ۱۴ شاخص گام دوم حذف شدند.

یافته‌های تحقیق برای تکنیک دلفی عوامل نیازهای و استحقاق‌های اساسی مانند آب آشامیدنی سالم، مراقبت‌های اولیه بهداشتی، قاچاق، رشد یا کاهش جمعیت، وقوع جرم و مهاجرت داخلی را به عنوان عامل موثر بر امنیت انسانی جاسک و به ترتیب توسعه این نواحی شناسایی کرده است همچنین این شاخص‌های در بین شاخص‌های به ترتیب ذکر شده در جایگاه اول تا ششم قرار گرفته‌اند.

با در نظر گرفتن تاثیر زمینه در پژوهش‌های از این دست، شاخص‌های احصاء شده در هر پژوهش دارای تفاوت‌هایی می‌باشد. به این ترتیب توزار^۴ (۲۰۱۸) شاخص‌های موثر بر توسعه در میانمار را تغییرات آب و هوایی و محیط زیستی، شهرگرایی و مهاجرت موثر می‌داندست. اوکونلولا و اولوسولا^۵ (۲۰۲۲) اقدامات بزهکارانه و مجرمانه گروه بوکوحرام را دخیل بر مشکلات اقتصادی، گسترش ناعدالتی، کاهش رعایت قانون و در نتیجه ادامه دار شدن توسعه نیافتگی شمال نیجریه می‌دانند. آکاها^۶ (۲۰۱۸) عامل مهاجرت را بر امنیت انسانی مغولستان موثر می‌داند. آنینگ^۷ (۲۰۱۹) بر اساس شاخص‌های امنیت و حاکمیت قانون، مشارکت و حقوق انسانی، فرصت‌های اقتصادی پایدار و توسعه انسانی در کشورهای آفریقا بررسی کرده است و ساختارهای سیاسی را موثر بر امر توسعه می‌داند. لاروئل و پیروس (۲۰۱۲) فقدان زیرساخت‌های مناسب، فقر، قاچاق مواد، خشونت‌های گروهی را بر امنیت انسانی آسیای مرکزی موثر می‌دانند. کارولوس و اسکندر^۸ (۲۰۲۰) گسترش تنش‌های اجتماعی در دو طرف مرز، ازدیاد فعالیت‌های غیر قانونی را معلول ناکارآمدی برنامه‌های توسعه‌ای در سراوک، مالزی توصیف می‌کنند و بیان می‌کنند که این اقدامات منجر به تنش‌های امنیت انسانی در آینده خواهد شد.

باتوجه به نتایج به‌دست آمده حاصل از پژوهش می‌توان در دو بخش کاربردی و پژوهشی پیشنهاداتی را مطرح کرد. در بخش کاربردی، آسیب شناسی اقدامات صورت گرفته در حوزه توسعه با توجه به شاخص‌های احصاء شده، تقویت همکاری و مشارکت بین سازمان‌های دخیل در حوزه توسعه، با هدف تاثیرگذاری موثرتر فعالیت‌ها آنها. در حوزه پژوهشی نیز به منظور تعیین دقیق تاثیر اقدامات انجام شده استفاده از داده‌های مکانی می‌تواند نحوه توزیع و پوشش اقدامات صورت گرفته را با دقت بالاتری نشان دهد.

1. Thuzar
2. Okafor and Okunlola
3. Akaha
4. Aning
5. Karulus and Askandar

منابع

- استادی جعفری، مهدی (۱۴۰۰). گزارش‌های کارشناسی. توسعه دریامحور و اقتصاد دریا، ضرورتی بی‌بدیل در تحقق اقتصاد پویا و مقاوم‌تری کشور. مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی. شماره (۱۷۸۰۸)، ص ۱-۴.
- اطاعت، جواد؛ شجاعی‌نسب، عبدالرضا. (۱۳۹۲). سنجش شاخص‌های توسعه یافتگی در استان‌های کشور طی سال‌های ۱۳۸۳ تا ۱۳۸۸. فصلنامه برنامه‌ریزی منطقه‌ای. شماره (۱۲)، ص ۱۱-۲۰.
- تاجیک، محمدرضا. (۱۳۸۱). مقدمه‌ای بر استراتژی‌های امنیت ملی جمهوری اسلامی ایران: رهیافت‌ها و راهبردها. جلد اول. انتشارات فرهنگ گفتمان تهران.
- رضائی سکه روانی، داود؛ واثق، محمود؛ خادم دقیق، امیر هوشنگ؛ چهارمحالی، حسن. (۱۳۹۶). نقش نیروی دریایی راهبردی در توسعه سواحل مکران و تاثیر آن بر امنیت ملی ج.ا.ایران. فصلنامه راهبرد دفاعی. شماره (۵۸)، ص ۱-۳۵.
- رهامی، روح اله. (۱۳۹۳). بررسی وظیفه دولت‌ها در حفظ امنیت فردی انسان‌ها. فصلنامه پژوهش حقوق عمومی. شماره (۴۳)، ص ۱۸۵-۲۱۱.
- سازمان مسکن و شهرسازی استان هرمزگان. (۱۳۸۶). خلاصه گزارش طرح توسعه و عمران (جامع) ناحیه جاسک. وزارت مسکن و شهرسازی.
- ضرابی، اصغر؛ تبریزی، نازنین. (۱۳۹۰). تعیین سطح توسعه یافتگی شهرستان‌های مازندارن- رویکرد تحلیل عاملی. فصلنامه آمایش محیط. شماره (۱۲)، ص ۶۳-۷۷.
- علی‌پور، عباس؛ هاشمی، سید مصطفی. حسینی، سید حسین. (۱۳۹۵). ارائه راهبردهای آمایش منطقه‌ای سواحل مکران ج.ا.ایران با رویکرد توسعه و امنیت پایدار. فصلنامه علمی راهبردی دفاعی. شماره (۳)، ص ۱۳۱-۱۵۴.
- فتح‌اللهی، جمال؛ کفیلی، وحید؛ تقی‌زادگان، علی‌رضا. (۱۳۹۶). شکاف توسعه استان‌های ایران. فصلنامه علمی - تخصصی پژوهش‌های اقتصاد توسعه و برنامه‌ریزی. شماره (۱)، ص ۹۹-۱۱۸.
- قادری، حاجت؛ عبدی، مصطفی؛ عبدی، عرفان؛ جلیلی، زهرا؛ باقری، ناصر؛ باقری، پروانه. (۱۳۸۹). تبیین بازارچه‌های مرزی در امنیت و توسعه پایدار نواحی پیرامون مطالعه موردی: بازارچه‌های مرزی خراسان جنوبی. فصلنامه ژئوپلیتیک. شماره (۱۹)، ص ۱۵۱-۱۲۱.
- قاسمی، محمدعلی. (۱۳۸۵). الگوهای سنجش و مطالعه امنیت انسانی. فصلنامه مطالعات راهبردی. شماره (۲۹)، ص ۲۵۹-۲۷۴.
- کریمیایی، علی؛ مرادیان، محسن؛ عباسی، علی. (۱۳۸۹). نقش نیروی انتظامی در تأمین امنیت اجتماعی. فصلنامه دانش انتظامی. شماره (۱۲)، ص ۵۰-۷.
- متقی، ابراهیم. (۱۳۸۳). تهدیداتی امنیت ملی در دوران عملیات پیش‌دستی‌کننده. فصلنامه تخصصی علوم سیاسی، دانشکده حقوق و علوم سیاسی کرج. شماره (۲).
- موسوی، مینا؛ صدیقی، حسن. (۱۳۹۳). تعیین سطح توسعه یافتگی کشاورزی استان‌های کشور. فصلنامه راهبردهای توسعه روستایی. شماره (۴)، ص ۵۵-۷۱.
- نجات، سید علی. (۱۳۹۴). بررسی عوامل امنیت انسانی و اجتماعی در شهرستان عسلویه؛ پیامدها و راهکارها. فصلنامه پژوهش‌های سیاسی. شماره (۱۵)، ص ۷۷-۹۵.
- نجات‌پور، مجید؛ یزدان‌پناه، محمد. (۱۳۹۷). مفهوم امنیت انسانی و رابطه آن با امنیت ملی. فصلنامه پژوهش‌نامه اندیشه معاصر. شماره (۱)، ص ۱-۲۳.
- نظری، علی اشرف؛ سازمند، بهاره. (۱۳۸۹). توسعه و امنیت انسانی: امنیت انسانی به عنوان محور توسعه. فصلنامه پژوهش حقوق عمومی. شماره (۲۸)، ص ۱۷-۴۰.

یزدان پناه، کیومرث؛ الماسی، بهنام؛ آبادی، لیلا؛ محمدی، کاظم. (۱۳۹۶). ارائه الگوی آمایش سرزمین نواحی ساحلی دریای مکران با رویکرد توسعه و امنیت پایدار منطقه‌ای (مطالعه موردی: شهرستان‌های چابهار و ایرانشهر). نشریه پژوهش‌های جغرافیایی برنامه ریزی شهری. شماره (۴)، ص ۵۳۹-۵۶۴.

یزدانی، عنایت‌الله؛ خدابنده، محمد. (۱۳۹۰). امنیت در عصر پسا مدرن: بررسی تحولات. فصلنامه رهیافت‌های سیاسی و بین‌المللی. شماره (۲۵)، ص ۱۶۳-۲۰۰.

- Akaha, T. (2018). International migration and human security and development in Mongolia. *Mongolian journal of international affairs*, 20, 45-70.
- Aning, K., & Lartey, E. A. (2019). Governance perspectives of human security in Africa. *Asian Journal of Peacebuilding*, 7.
- Habitat, U. N. (2018). UN-habitat background paper on Blue Economy and cities.
- Karulus, Y., & Askandar, K. (2020). Human Security and Development at the Border: the Case of Ba'kelalan, Sarawak, Malaysia. *East Asia*, 37(4), 369-380.
- Laruelle, M., & Peyrouse, S. (2012). The challenges of human security and development in central Asia. *The security-development nexus: Peace, conflict and development*, 137-160.
- Okunlola, O. C., & Okafor, I. G. (2022). Conflict-Poverty Relationship in Africa: A Disaggregated Approach. *Journal of Interdisciplinary Economics*, 34(1), 104-129.
- Stewart, F. (2004). Development and security. *Conflict, Security & Development*, 4(3), 261-288.
- Thuzar, M. (2019). Human security and development in Myanmar: Issues and implications. In *Human Security Norms in East Asia*, 135-158.
- United Nations Trust Fund for Human Security. (2017). WHAT IS HUMAN SECURITY?. Publications and Products, <https://www.un.org/humansecurity/what-is-human-security/>